

[Mose Hansen.]

betydningen af den valutabesparelse, der ligger i en god høst, en besparelse, der kommer hele samfundet til gode. Trods dette blev forbedringerne af de selvstændige landmænds økonomiske vilkår i 1961 mindre end den støtte, som de modtog fra staten, fordi landbrugets samlede indenlandske omkostninger viste en fortsat stigning.

Til disse bemærkninger vil jeg gerne føje, at det er min bestemte opfattelse, at de nævnte tal og kommentarer ikke giver det sande billede af de forringede økonomiske vilkår og slet ikke oplysninger om de sociale forringelser, landbruget har været ude for i de senere år. Andre erhverv har ved løn-aftaler, pristalssikring m. m. dels fået stigende indkomster og dækning for stigende omkostninger, dels samtidig fået forbedret deres sociale forhold i retning af større frihed, nedsættelse af arbejdstid, ferie og meget andet, samtidig med at der inden for landbrugets egne produktions- og forædlingsvirksomheder i overensstemmelse med, hvad der er tilfældet på arbejdsmarkedet, finder en lønglidning sted, der må betales af landbruget.

Stillet over for disse kendsgerninger har den selvstændige landmand måttet se sine vilkår forringet. Han har fået længere arbejdstid dels på grund af manglende medhjælp, dels fordi sådan medhjælp ikke var til stede, dels fordi der ikke var penge til lønninger. Trods mekanisering og rationalisering har den selvstændige landmand ingen mulighed for at skaffe sig penge til ferie eller til aflønning af ekstra medhjælp under ferie, om denne medhjælp kunne være fremskaffet.

For ganske nylig har alle, der ønsker at tænke problemerne igennem, fået en ganske fortrinlig anskuelsesundervisning, hvad arbejdstids- og ferispørgsmål angår. I påske-dagene arbejdede danske bønder, deres medhjælpere og deres børn hele dagen og en del af natten med at tilså Danmarks jord for igennem en så tidlig såning, som foråret betingede, at fremskaffe et så stort høstudbytte som muligt og derved som tidligere nævnt spare valuta til indkøb af korn og foderstoffer og dermed modvirke en forringelse af valutastillingen. I de samme dage tog en stor del af den øvrige befolkning på ferie og brugte af den valuta,

som den flittigt arbejdende landmand frembragte og søgte at spare for samfundet ved at lægge grunden til en så stor høst som muligt.

Det er ofte sagt, at tilskud til et erhverv ikke fremmer erhvervets effektivitet; det synes mig ikke at gælde landbruget. Der har i forbindelse med den højtærede landbrugsministers forhandlinger med landbruget været fremsat forskellige synspunkter, bl. a. om manglende effektivitet i landbruget og om, at nye produktioner burde tages op af landbruget. Til talen om landbrugets manglende effektivitet vil jeg gerne sige, at jeg er af den opfattelse, at effektiviteten vel kan forbedres; men det er dog en kendsgerning, at set i forhold til 1948-49 er produktionen pr. arbejder steget med 85 pct., og set i forhold til andre erhverv eller i forhold til andre landes landbrug er dansk landbrugs effektivitet betydelig. Mig bekendt frygter andre landes landmænd dansk landbrugs konkurrence. Det er bl. a. derfor, alle andre lande hjælper deres landbrug med subsidier ved fastsættelse af slusepriser og importafgifter.

Under udformningen af landbrugsordningen i fællesmarkedslandene er det, så vidt jeg ved, også dansk landbrugs produktivitet o. s. v., der tages i betragtning, når der skal fastsættes importafgifter og mindstepriser, for derigennem at holde en farlig konkurrent ude, så længe vi ikke er tilsluttet fællesskabet. Under fri prisdannelse og fri afsætning af landbrugsvarer og andre varer landene imellem ville det have været umuligt at presse lønninger og omkostninger op over, hvad der var baggrund for i produktionen og i fremgangen i landets samlede velstand. Under sådanne forhold ville det høje ting ikke have været henvist til at beskæftige sig med landbrugets forhold på grundlag af den aftale, der er opnået ved forhandling mellem den højtærede landbrugsminister og landbrugets kompensationsudvalg.

Hvad angår det synspunkt, at landbruget burde tage nye produktionsgrene op, er det min opfattelse, at landbruget har været meget lydært på dette område. Der er efter krigen sket en meget stor spredning af produktionen, og mange nye produktioner er taget op. Jeg kan forsikre for, at på det område er hele landbruget såvel som